

2 décadas unindo ríos e persoas

Proxecto Ríos

No ano 2005 botou a andar o Proxecto Ríos coa idea de “unir ríos e persoas”. Neste artigo, botamos a vista atrás e repasamos os vinte anos navegando polos ríos galegos cun dos programas de referencia de voluntariado, ciencia cidadá, educación ambiental e custodia do territorio en Galiza.

Foto de grupo do roteiro polo Alto Ulla · ADEGA

As fontes do Proxecto Ríos

O 23 de outubro do ano 2000, o Parlamento Europeo estableceu un marco comunitario de actuación no ámbito da política de augas a través da Directiva Marco da Auga (DMA) 2000/60/CE, que procuraba a protección e mellora do estado das masas de auga. Só un ano máis tarde, en 2001, a Xunta de Galiza parecía ir na liña contraria á corrente que desde Europa e outras partes do globo terráqueo impulsaban na defensa e na conservación dos ríos. E é que naquela altura promoveu a creación dunhas 300 novas minicentrales hidráulicas nun territorio, o galego, xa saturado de grandes e pequenos encoros que fragmentaban os nosos ríos.

Froito daquela situación, ADEGA sumouse activamente a COGADER (Coordinadora Galega para a Defensa dos Ríos) co obxectivo de promover a Iniciativa Lexislativa Popular (ILP) para a Defensa do Ríos Galegos. Nela participaron máis de 30 entidades, entre asociacións culturais, sindicatos, formacións políticas e empresariais,

universidades e grupos ecoloxistas. O 21 de febreiro de 2006, case un ano despois da súa posta en marcha, o Parlamento de Galiza aprobou a toma en consideración desta ILP para a protección, conservación e mellora dos ríos galegos, avalada por cerca de 40.000 asinantes. A votación no parlamento obtivo 38 votos a favor dos grupos políticos que naquel entón rexentaban o goberno, PSdeG e BNG, e 35 votos en contra do PPdeG. Tras o debate parlamentario e ser aprobada como lei, agora si por unanimidade, a ILP trasladouse ao DOG o 30 de xuño dese mesmo ano.

Da teoría á práctica

No texto que entidades sociais e ambientais levaron ao Parlamento propoñíase a creación dun programa estable de educación e voluntariado ambiental que achegara á sociedade galega a problemática dos ecosistemas fluviais galegos. Neste sentido, ADEGA asumiu o reto e comezou a deseñar un programa de monitorización dos ríos galegos en colaboración con profesorado da área

Bioblitz ou descuberta de biodiversidade polo Alto Ulla · ADEGA

Roteiro organizado á beira do Tambre para a identificación de cogomelos · ADEGA

de Enxeñaría Química da Universidade da Coruña. Uns meses máis tarde, logo de ter contacto coa Asociación Hábitats de Catalunya, que estaba a desenvolver no seu país o Proxecto Ríos, acordouse desenvolver un proxecto conxunto chamado Proxecto Ríos, coa idea de espallalo ao resto da península e de crear unha rede de iniciativas que traballasen cos ecosistemas fluviais.

ADEGA, que xa organizara as I Xornadas de Educación Ambiental en Galiza e xa desenvolvía un programa de educación ambiental en varios concellos de Galiza, deseñou, entón, un programa de educación ambiental baixo o nome de Proxecto Ríos, co asesoramento de diferentes universidades e do Museo do Pobo Galego. Así, xa no ano 2005, comezou a fluír ao longo de todo o país esta proposta de traballo, que supoñía levar á práctica o estipulado na proposición de ILP e noutros documentos como a Estratexia Galega de Educación Ambiental, que, entre outras cuestións, propoñía abandonar as actividades illadas ou só centradas no público infantil e xuvenil, para promover programas estables e dirixidos ao conxunto da sociedade galega.

Ríos, regatos e levadas

Neste tempo, o Proxecto Ríos converteuse nun dos programas de referencia no país, mesmo máis aló das fronteiras galegas. En vinte anos de andaina, o Proxecto Ríos realizou saídas formativas en centos de centros de ensinos, asociacións culturais, concellos... E cóntanse por decenas os cursos de formación e os roteiros celebrados ao longo de Galiza. Unha das actividades de maior impacto no territorio e alcance no voluntariado ambiental en Galiza é a Limpeza Simultánea de Ríos, na que participan cada ano multitude de persoas de todo o país. Xa é un clásico do Proxecto!

Desde os seus inicios, o Proxecto Ríos tamén fomentou a creación doutros proxectos de conservación fluvial. A través da custodia do territorio, nomeadamente da custodia fluvial -unha crecente figura de conservación do patrimonio natural e cultural-, ADEGA traballa activamente en iniciativas de eliminación de invasoras, como poden ser os campos de voluntariado ambiental do río Tea ou o Proxecto Custodiando o Sobreiral do Arnego. Mediante acordos asinados con organismos de bacía, como a CH-

MS, ou con persoas propietarias de parcelas, estanse a realizar interesantes iniciativas de conservación e restauración ambiental. Fichas, manuais ou carteis divulgativos son parte do resultado de todo este traballo.

Na actualidade, alén do programa anual do Proxecto Ríos (saídas formativas, cursos de formación, roteiros, etc.) e dos proxectos de custodia fluvial xa nomeados, ADEGA tamén está a traballar no Proxecto Fluviatilis. Trátase dun ambicioso programa que se desenvolve en sinerxía con outras organizacións ambientais do Estado e que pon o foco na divulgación da problemática das especies exóticas invasoras. Neste contexto, promove actividades de restauración ambiental a través da custodia do territorio e das chamadas Solucións Baseadas na Natureza.

Eu Quero o Proxecto Ríos

O pasado ano 2024, Augas de Galicia rescindiu o convenio que mantiña con ADEGA para o desenvolvemento do Proxecto Ríos na bacía hidrográfica Galicia-Costa, deixando ao aire o seu apoio. Isto obrigou a procurar o apoio doutras institucións públicas para manter vivo un proxecto de custodia fluvial que hoxe en día está fortemente consolidado no país. Neste contexto, foi grazas ao apoio da Deputación da Coruña que se puideron manter as actividades de Proxecto Ríos na provincia da Coruña, entre as cales se incluíron os Bioblitz ou os roteiros polas zonas afectadas polo proxecto de macrocelulosa de Altri-Greenalia.

"O Proxecto Ríos converteuse nun dos programas de referencia de voluntariado ambiental no país"

Se a alguén lle temos que dar as grazas por estes vinte anos, é aos milleiros de persoas que saíron e seguen saíndo aos ríos na primavera e no outono, para mollarse polo seu estudo e conservación. Sen o compromiso de tantas entidades sociais, culturais, centros de ensino, amizades e familias, esta iniciativa non tería chegado aos vinte anos. E por moitos máis!